

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยา)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Desirable characteristics of User requirements of
Graduate in Master of Science program (Psychology),
the faculty of education, Ramkhamhaeng University

ภูริเดช พาหุยุทธ์¹ ผกาพรรณ นันทะเสน² กรรณิการ์ แสนสุภา³ เอื้อทิพย์ คงกระพันธ์⁴

Phurided Pahuyut, Phakawan Nantasen, Kannikar Sansupa
and Ueathip Kongkranphan

Received: November 22, 2022 Revised: December 3, 2022

Accepted: January 2, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) ความต้องการผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บัณฑิตหรือ

¹ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Phurided@rumail.ru.ac.th

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Pakawan.n@rumail.ru.ac.th

³ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Kannikar.s@rumail.ru.ac.th

⁴ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Ueathip@rumail.ru.ac.th

นายจ้างของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 63 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบบเจาะจง และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.53, S.D. = .148) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม (Mean = 4.74, S.D. = .351) และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Mean = 4.60, S.D. = .435) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามผลลัพธ์ของบัณฑิตสาขาจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.46, S.D. = .060) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ (Mean = 4.53 S.D. = .497) โดยระดับมากที่สุด 2) ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการ พบว่า บัณฑิตควรมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ และ ทฤษฎีและทักษะในการให้การปรึกษาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต, สาขาจิตวิทยา

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the opinion of desirable characteristics and desirable characteristics outcome of graduates in Master of Science Program (Psychology), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, and 2) the needs of users' requirements on desirable characteristics of Master of Science Program (Psychology). The sample consisted of 63 users or employers of the graduates in Master of Science (Psychology), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, and they were selected by purposive sampling. The research instrument was

questionnaires. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The result showed that 1) the overall value of employers' opinion based on the Tertiary Qualifications Standard Framework was at the high level (Mean = 4.53, SD = .148). When each aspect was considered, in ranking order, the moral and ethical characteristics (Mean = 4.74, SD = .351) and interpersonal skills and responsibility (Mean = 4.60, SD = .435) were at the highest level, the overall value of employers' desirable characteristics outcome of the graduates (Psychology) was at the high level (Mean = 4.46, SD = .060). When considered individually, it was found that the competency of the graduates was at the highest level (Mean = 4.53 SD = .497). and, 2) for the employers' comment on desirable traits as needed, it was found that graduates should have expertise in industrial and organizational psychology, theory as well as skills in both individual and group counseling.

Keywords: Desirable characteristics of the graduates, psychology, graduate user

บทนำ (Introduction)

องค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยาเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีความสนใจในสังคม เพราะสามารถอธิบายและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ปัจจุบันหลายมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้มีการผลิตบัณฑิตหลักสูตรเกี่ยวกับจิตวิทยาในสาขาวิชาต่าง ๆ อาทิ จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาคลินิก จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ฯลฯ โดยมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นนักจิตวิทยาที่มีสมรรถนะความรู้ความสามารถอย่างมีคุณภาพ เพื่อช่วยให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นนักจิตวิทยาและปฏิบัติตามบทบาทวิชาชีพของนักจิตวิทยาที่ตนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่

สำคัญในการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้จิตวิทยาได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อป้องกัน ส่งเสริม แก้ไขและช่วยเหลือบุคคลให้สามารถดำรงชีพออยู่ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการเตรียมบุคลากรนักจิตวิทยาเพื่อออกไปทำหน้าที่ในการช่วยเหลือบุคคลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสาขาทางจิตวิทยานั้นมีหลากหลายทำให้บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในแต่ละด้านแตกต่างกันไป จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ บุคลิกภาพ ตลอดจนทักษะที่สำคัญที่จะดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2558 หน้า 24 – 28)

การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาจิตวิทยาในครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา (ผ่องใส ถาวรจักร์, 2555., สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพของบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกี่ยวกับผลลัพธ์ของบัณฑิตตามมาตรฐานการอุดมศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมาเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมคนเพื่อศตวรรษต่อไป partnership for 21"centuries ได้ระบุทักษะสำคัญ 3 ประการที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมและทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีร่วมด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเห็นความสำคัญของการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับการศึกษาตามแผนตามมาตรฐานของ สกอ. และความต้องการผู้ใช้บัณฑิต จึงทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตสาขาจิตวิทยา เพื่อให้ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตรงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ตลอดจนมีการติดตามผลการประเมินผลคุณภาพบัณฑิต ทั้งนี้เพื่อข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

หลักสูตรจิตวิทยาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมในการใช้บัณฑิตจิตวิทยา ตลอดจนส่งเสริมให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปช่วยเหลือ แก้ไขและส่งเสริมพัฒนาการของมนุษย์และสังคม และสามารถปรับตัวในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แนวคิดความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา (ผ่องใส ถาวรจักร์, 2555) โดยศึกษา 1) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพของบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกี่ยวกับผลลัพธ์ของบัณฑิตตามมาตรฐานการอุดมศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ใช้บัณฑิตซึ่งเป็นหน้าหน่วยงานหรือนายจ้าง หรือบุคคลทำหน้าที่บังคับบัญชาของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 224 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงทั้ง 5 ด้าน ตาม ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงเกี่ยวกับผลลัพธ์ของบัณฑิตตามมาตรฐานการอุดมศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษาตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน สถานที่ทำงาน ความต้องการในการใช้บัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละสาขา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ด้านคุณภาพบัณฑิต ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 22 ข้อ

2) แบบสอบถามผลลัพธ์พึงประสงค์ของผู้ใช้ที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ด้านผลลัพธ์ของบัณฑิตตามมาตรฐานการอุดมศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ กำหนดค่าในแบบสอบถาม ระบุให้น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 ,น้อย มีค่าเท่ากับ 2, ปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3, มาก มีค่าเท่ากับ 4 และมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะ อื่น ๆ เกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตปริญญาโทสาขาวิชาจิตวิทยา ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-end questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาจิตวิทยา โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ โดยผู้วิจัยทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และอธิบายถึงวิธีการตอบแบบสอบถาม เพื่อแสดงถึงการให้ยินยอมสำหรับข้อมูลตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้ใช้งานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 63 คน เป็นเพศชาย 18 คน (ร้อยละ 28.6) หญิง 45 คน (ร้อยละ 71.4) โดยผู้ใช้งานที่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี 27 คน (ร้อยละ 42.9) ในส่วนของอายุการทำงาน พบว่าผู้ใช้งานที่ส่วนใหญ่มีอายุการทำงาน 5-10 ปี 22 คน (ร้อยละ 34.9) รองลงมาคือ มากกว่า 20 ปี จำนวน 17 คน (ร้อยละ 27) 11-15 ปี จำนวน 12 คน (ร้อยละ 19) ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 12.7) และ 16-20 ปี 4 คน (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ โดยผู้ใช้งานที่ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญา จำนวน 48 คน (ร้อยละ 76.2) ลักษณะหน่วยงานของผู้ใช้งานที่เป็นเอกชน 36 คน (ร้อยละ 57.1) สูงสุดรองลงมาคือ ราชการ 18 คน (ร้อยละ 28.6) รัฐวิสาหกิจ 5 คน (ร้อยละ 7.9) และ กิจการส่วนตัว 4 คน (ร้อยละ 6.3) ส่วนใหญ่สถานที่ทำงานของผู้ใช้งานที่อยู่ในเขต กรุงเทพฯและปริมณฑล 54 คน (ร้อยละ 85.5)

ความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และด้านผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตความคิดเห็นของผู้ใช้งานเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .148) เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่าผู้ใช้งานที่มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = .351) รองลงมา คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .435) และด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .593) ส่วนด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .560) ผู้ใช้งานมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก และ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .535) ระดับมาก ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้ใช้งานมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในด้านผลลัพธ์ของบัณฑิตตามมาตรฐานการอุดมศึกษาทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .060) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ผู้ใช้งานมีความคิดเห็นต่อเกี่ยวกับผลลัพธ์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ด้านการเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 4.53$ S.D.= .497) ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{X} 4.46$ S.D.=.542) ระดับมาก และ เป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม ($\bar{X} =4.41$ S.D.=.591) ระดับมาก ตามลำดับ

ผลการสำรวจคุณลักษณะบัณฑิตจิตวิทยาตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการให้บัณฑิตปริญญาโทที่จบสาขาวิชาจิตวิทยา มีความรู้ในด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การมากที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 30.23 รองลงมาเป็นทฤษฎีและทักษะในการให้การปรึกษาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20.93 การบูรณาการศาสตร์ทางจิตวิทยากับงานหน้าที่ต่าง ๆ ความรู้ทางจิตวิทยาในชีวิตประจำวัน เพื่อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.63 ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้ใช้บัณฑิตยังได้ให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาสรุป พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่าควรประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงการเปิดรับสมัครและค่าใช้จ่ายในการเรียน อยากให้ทางภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงกลับมาเปิดหลักสูตรปริญญาโทอีกครั้ง ต้องการให้นักศึกษาได้รับโอกาสฝึกงานกับสถานที่ทำงานจริง ตลอดจนหลักสูตรควรเน้นไปในเรื่องของการทำวิจัยให้มากและการประยุกต์หลักจิตวิทยาไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน ตลอดจนการบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ และอยากให้มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติโดยภาพ

รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่นักจิตวิทยาในแต่ละสาขาวิชาชีพต้องปฏิบัติตาม โดยได้รับการปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาในหลักสูตรจิตวิทยาให้บัณฑิตมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณ เข้าใจและเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้บทบาทหนึ่งที่สำคัญของนักจิตวิทยานั้น คือ การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือซึ่งนักจิตวิทยาจำเป็นต้องมีทักษะในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dan Hughes Hughes อ้างถึง Cozolino ที่ศึกษาพบว่าการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีผ่านทางบทสนทนา การมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกัน และความสนใจใคร่รู้และการมีความรู้สึกร่วมกันเป็นความต้องการของผู้รับบริการวัยเด็ก และสอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณหมวดความรับผิดชอบต่อสังคมที่นักจิตวิทยาพึงสร้างสัมพันธ์ภาพอันเป็นที่น่าไว้วางใจต่อผู้รับบริการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้วย ตลอดจนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ต่อสังคมและชุมชนที่นักจิตวิทยาให้บริการ นักจิตวิทยาพึงยึดถือมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพ โดยแสดงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพให้ถูกต้อง (สองโสม พึ่งพงศ์และ ภัทรานุจ แสงจันทร์. 2563 : 7) และสอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งอรุณ อนุพันธ์สืบสาย, สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์ และเชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2555) ศึกษาประเมินหลักสูตรของการจัดการเรียนจิตวิทยา พบว่า นักจิตวิทยามีสมรรถนะในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีความพึงพอใจต่อสมรรถนะของนักจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สอดคล้องกับแนวคิดของริชาร์ด เนลสัน โจนส์ (2552) ที่ระบุว่า นักจิตวิทยาผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและเล่าเรียนมาใน สาขาวิชาชีพโดยตรง จากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการ รับรอง และทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษามีอาชีพได้ต้องผ่านการฝึกฝนตามหลักสูตรของ สถาบันนั้นๆ เป็นเวลานาน และที่สำคัญต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีความรู้และความเชี่ยวชาญมากกว่าผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาที่อาจจะไม่ใช่มืออาชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรในสถาบันการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ ตลอดจนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเตรียมตนเองให้พร้อมกับการทำงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี

สำหรับความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยด้านการเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถนั้นมีความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนศาสตร์ทางด้านจิตวิทยานั้นมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มากมายที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับการทำงานในแต่ละวิชาชีพของตน ประกอบกับการเรียนจิตวิทยาผู้เรียนต้องมีความเข้าใจสามารถนำหลักการทางจิตวิทยาไปวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ร่วมด้วย ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีแนวทางการบริหารจัดการตามนโยบายของรัฐเพื่อจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ วิถีชีวิตให้มีคุณภาพ และให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 หน้า 5) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ในแต่ละระดับและประเภท การศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษาของประเทศ ตลอดจนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทำให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมือง ที่เข้มแข็ง ทุกทหลักสูตรมีการติดตามและประเมินผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนที่กำหนดในแต่ละหลักสูตร ระหว่างการศึกษาแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสม และรายงานการดำเนินการที่เป็นไปตามผลลัพธ์ผู้เรียนทั้ง 3 ด้านสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาแบบให้ปริญญา (สุวิมล ว่องวาณิช, 2564) ซึ่งจัดได้ว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในการศึกษา การทำงาน และการดำรงชีวิต และนอกจากนี้ กลุ่มคุณลักษณะดังกล่าว Kyllonen, P. C., Walters, A. M., & Kaufman, J. C. (2011) จัดเป็นคุณลักษณะที่ไม่ใช่การรู้คิด (Noncognitive) ซึ่งเป็นกลุ่มที่แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เอื้ออนุช ธนอมวงษ์ และงามลมัย ผิวเหลือง (2560 : 127) ความรู้ที่จะนำไปปรับใช้ต่อการประกอบอาชีพ และต้นทุนทางจิตวิทยาอัน ได้แก่ แรงจูงใจทางบวก การมีสมรรถภาพทางจิตใจที่ยืดหยุ่น มีสติ และพลังใจในทิศทางบวกซึ่งถือว่าเป็นลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเป็นนักจิตวิทยาที่ดี เพื่อให้ นักจิตวิทยาที่สถาบันผลิตออกมามีคุณภาพ สามารถกับรองรับการปริมาณงานและผู้รับบริการที่มากขึ้น ซึ่งผู้ที่

ต้องการความช่วยเหลือทางด้านสุขภาพจิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น (เบญจวรรณ บุญยะ ประพันธ์, 2558 :61)

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตจิตวิทยาตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการให้บัณฑิตปริญญาโทที่จบสาขาวิชาจิตวิทยามีเชี่ยวชาญความรู้ในด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การมากที่สุด รองลงมาเป็นทฤษฎีและทักษะในการให้การปรึกษาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมและองค์การได้ให้ความสำคัญกับการนำหลักแนวคิดทางด้านจิตวิทยาไปใช้ในองค์กร จึงทำให้บทบาทของนักจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การได้รับความสนใจมากขึ้น อีกทั้งเพื่อให้องค์กรมีการขับเคลื่อนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ องค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยาจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการทดสอบและการประเมินทางจิตวิทยาและจิตวิทยาทรัพยากรมนุษย์และการทำงาน จะช่วยทำให้องค์กรสามารถทำสรรหาคัดเลือก และตัดสินใจในการรับบุคคลที่มีประสิทธิภาพเข้ามาทำงานซึ่งจะช่วยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและบุคลากรในองค์กรมีความสุขในการทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์จากการนำความรู้จิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ทั้งสิ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550) ที่กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์การที่เหมาะสม จะทำให้องค์กรมีการเพิ่มผลผลิต ลดการขาดงาน ลดการออกจากงาน มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีขององค์กร และเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และขณะเดียวกันจากสภาพการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคลอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน การให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้นนักจิตวิทยาจึงต้องมีความรู้ทางทฤษฎีและทักษะในการให้การปรึกษาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับ Hawkins.Peter & Shohet. Robin. (2005) กล่าวว่า ผู้ที่ให้การช่วยเหลือควรจะต้องมีคุณลักษณะ มีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีและการใช้วิธีการที่หลากหลายในการบำบัดรักษา มุมมองแนวคิดเชิงพหุนิยม เป็นความสามารถที่จะมองเห็นสถานการณ์ที่เหมือนกันจากแง่มุมที่ หลากหลาย มีแผนที่การทำงาน เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการทำการควบคุมดูแล ความสามารถที่จะทำงานภายใต้การข้ามผ่านทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เช่นเดียวกันกับที่สมาคมนักจิตวิทยาอเมริกันได้กำหนดแนวทางของเป้าหมายการเรียนรู้หลักสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (APA, 2018) ได้กล่าวถึงการจัดการ

เรียนการสอนที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นบนพื้นฐานของการให้ความสำคัญแนวคิด และทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ที่ถูกต้องและเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้ใช้บัณฑิตได้ให้ข้อเสนอแนะว่าหลักสูตรควรเน้นไปในเรื่องของการ ทำวิจัยให้มากและการประยุกต์หลักจิตวิทยาไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน ตลอดจน การบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ ร่วมด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในทุกองค์กรย่อมมีการศึกษาและ พัฒนางค์กรอย่างเนื่อง หากบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการวิจัยก็นับว่าประโยชน์ ต่อองค์กร เพราะการวิจัยในปัจจุบันเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันโดยแพร่หลายในหมู่ นักวิชาการ และ บุคคลโดยทั่วไปทุกชาติทุกภาษา เพราะการวิจัยเป็นเครื่องมือหรือ วิธีการที่ดีที่สุดในปัจจุบันในการ แสวงหาความรู้ของปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่รู้และ ต้องการแสวงหาคำตอบ การวิจัยทำให้มนุษย์มี ความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ ของโลก และของจักรวาล การวิจัยทำให้มนุษยชาติมี ความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนา มี ความเจริญรุ่งเรืองอยู่ตลอดเวลา (บุญเฉิด โสภณ. 2564 : 1) และสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556 : 18-21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่า สารวิชา มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบัน การเรียนรู้ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของผู้เรียนเอง เพื่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมี วิจารณญาณและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำ งานในยุคปัจจุบัน ให้ประสบความสำเร็จผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและ การปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้าม วัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ และภาวะผู้นำ และ ความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บัณฑิต สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ ในด้านคุณธรรม จริยธรรมมีระดับค่าเฉลี่ยสูง ที่สุด เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนหลักสูตรควรวิเคราะห์ กิจกรรม หรือโครงการที่เป็น ส่วนหนึ่งในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษาในเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติใน การจัดการเรียนการสอน โครงการต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในด้าน

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด รองลงมาเป็นด้านเป็นผู้สร้างนวัตกรรม ที่บัณฑิตมองเห็นโอกาสในการต่อยอด หรือสร้างคุณค่าให้กับตนเอง ครอบครัว องค์กร หรือสังคม ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงควรมีโครงการ เตรียมความพร้อมของนักศึกษา โดย ให้ความสำคัญกับ “ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ” และ “การเป็นผู้สร้างนวัตกรรม” โดยหลักสูตรอาจมีการวางแผนโครงการ หรือกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทั้ง 2 คุณลักษณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานในอนาคต ตลอดจนกระตุ้นให้นักศึกษามีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่ได้บุคลากรที่มีองค์ความรู้และความสามารถตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง (References)

- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2558). คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษากลุ่มทางจิตวิทยาหน้า.
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 7(1) (มกราคม – มิถุนายน). 24 – 28. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนธัชการพิมพ์.
- บุญเชิด โสภณ. (2564). ความสำคัญของการวิจัย. คู่มือปฏิบัติการวิจัยเบื้องต้นสำหรับการวิจัย. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2564, จาก <https://statistic.cad.go.th/download/sim2.pdf>
- เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาผู้ให้การช่วยเหลือเพื่อน ในนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีปัจจัยบางประการแตกต่างกัน. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์. (2) กรกฎาคม – ธันวาคม. 65 -81.
- ริชาร์ด เนลสัน โจนส์. (2552). คู่มือให้คำปรึกษา และช่วยเหลือผู้อื่น. แปลโดย นวลศิริ เปาโรหิตย์และ เมธิ นินท์ภิญญชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปี่มีเดีย.
- รุ่งอรุณ อนุพันธ์สืบสาย, สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ และเชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2555). การติดตามผลบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาคลินิก. วารสาร. จิตวิทยาคลินิก, 43(2), 6-18.
- วิจารณ์ พานิช (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ส. เจริญการพิมพ์.
- สมชาย เจริญอำนวยสุข. (2557). สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค). หนุนเพิ่มนักจิตวิทยาท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563, จาก <http://www.thairath.co.th/content/470869>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). ระบบประกันคุณภาพหลักสูตรสู่การพัฒนาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2564, จาก <http://qa.vru.ac.th/pdf/2561/7.%20DOE->

May%2014,%2020190%B9%83%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%88
 %E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%87E0%B8%A8.%E0%B8%AA%E0
 %B8%B8%E0%B8%A7%E0%B8%B7%E0%B8%A1%E0%B8%A5.pdf

อติญาณ์ ศรีเกษตริน, รุ่งนภา จันทรา , ดารารวรรณ รองเมือง และคณะ (2560). การ
 พัฒนาศักยภาพของนักจิตวิทยา ในการดำเนินงานร่วมกับทีมหมอครอบครัวใน
 บริการระดับปฐมภูมิ. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุข
 ภาคใต้** ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2560 หน้า 15-27”

เอื้ออนุช ถนนวงษ์ และงามลย์ ผิวเหลือง. (2560). การสร้างแบบจำลองเชิงสาเหตุของ
 การพัฒนาภาวะทางอาชีพของนักจิตวิทยา. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม** ปี
 ที่ 16 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2 หน้า 126-134

American Psychological Association (APA). (2018). **APA Guidelines on Core
 Learning Goals for Master’s Degree Graduates in Psychology**. สืบค้น
 22 มีนาคม 2563, จาก <https://www.apa.org/about/policy/masters-goals-guidelines.pdf>.

Dick, W., Lou, C. & James, O. C. (2004). **The Systematic Design of Instruction**.
 5th ed. New York: Addison-Wesley. Hawkins, Peter; & Shohet Robin.
 (2005). *Supervision in The Helping Professions*. (2nd ed.). United
 kingdom: McGraw-Hill.

Kyllonen, P. C., Walters, A. M., & Kaufman, J. C. (2011). The role of
 noncognitive constructs and other background variables in graduate
 education. **ETS Research Report Series**, 2011(1), i-133.

Paiboon Suplom. (2012). Career Maturity Development By Group Career
 Counseling for Undergraduate Student in Burapha University. **Journal
 of Education and Social Development**, 8, P. 47-60.